

08.04.2014

Korduma kippuvad küsimused

Mida tähendab praktikas korruptsioonivastasest seadusest tulenev nõue ametiasutustel tagada korruptsiooni ennetamise alane teadlikkus ja kohustustest kinnipidamise kontroll?

Teadlikkuse tõstmiseks sobib kasutada nii loenguruumi koolitusi, valdkonna tüüpiliste huvide konflikti juhtumite kaardistamist ja lahenduste väljapakkumist (mõned näidised on leitavad korruptsiooniveebist, mida iga asutus saab vastavalt oma vajadustele kohandada), testküsimusi sellistele juhtumitele hinnangu andmiseks koos järgneva aruteluga, õppesimulatsioonid jms.

Korruptsiooniriskide hindamine ja maandamine on lahutamatu ennetuse osa ning peaks eelnema töötajate koolitamisele või toimuma vähemalt sellega samal ajal. Kui riskid on tuvastamata, on neid ka raske ennetada. Riskide hindamine võimaldab saada vastuse, kuhu tuleks suunata korruptsiooniennetuse fookus asutuses. Riskide hindamiseks on võimalik kasutada erinevaid meetodikaid.

Riskide hindamise erinevaid meetodikaid:

[SNC-Lavalini juhised](#) [1]

Seni on Eestis ainsa valdkonnana kaardistatud tervishoiu korruptsiooniriskid: [Eesti tervishoiu korruptsiooniriskide kaardistus](#) [2]

Justiitsministeeriumi initsiatiivil on loodud korruptsiooniennetuse võrgustik, mis muuhulgas jagab liikmete vahel parimaid praktikaid korruptsiooni ennetamiseks.

Kohustustest kinnipidamise kontroll tähendab avalikku ülesannet täitva asutuse ülevaadet sellest, kas tema nimel, ülesandel või järelevalve all avalikku ülesannet täitev ametiisik peab kinni ametiisiku korruptsioonivastasest seadusest tulenevatest kohustustest, näiteks:

- 1) kas ta ei pea otsustama enda või temaga seotud isikutele lubade või soodustuste andmist;
- 2) kas ta ei pea otsustama lubade või soodustuste andmist isikute suhtes, kellelt ta on vastu võtnud soodustusi või kellega ta on kõrvaltegevuse tõttu suhtes – kui esineb korruptsioonioht;
- 3) kas ta ei kuritarvita oma positsioonist tulenevat korruptiivselt oma mõju, siseteadet või avalikku vahendit.

Seadus ei näe ette, et asutuselt nõutav kontroll oleks totaalne. See saab toimuda üksnes muudest seadustest tulenevas ulatuses. Muu hulgas tuleb järgida isikuandmete kaitse nõudeid – isikuandmete kogumine (nt töötajaga seotud füüsiliste isikute kohta) võib toimuda vaid andmesubjekti eelnevalt informeeritud nõusolekul. Vaata täpsemalt

[Andmekaitse juhised](#) [3]

Kes on ametiisik ja kuidas ta eristub ametnikust

Ametiisikuks olemise eelduseks on teise isiku suhtes siduvate otsuste ning toimingute tegemine või nendes osalemine. Ametnik on avalik-õiguslikus teenistuses oleva töötaja, kes teostab avalikku võimu (poliitikakujundamine, süüteomenetlus jne). Kõik ametnikud ei ole tingimata ametiisikud ning vastupidi, ametiisik ei pea tingimata olema ametnik. Ametiisik võib olla ka näiteks vabakutseline, kes täidab avalikku ülesannet.

Ametnik (avaliku teenistuse seaduse mõiste) on ametiasutuses teenistuses oleva isik, kes teostab avalikku võimu (poliitikakujundamine, süüteomenetlus jne). Ametnik nimetatakse ametikohtale. Ametikohtade nimetused, arv ja muud näitajad määratakse kindlaks ametiasutuse teenistuskohade koosseisus.

Ametiisik (korruptsioonivastase seaduse mõiste) on iga isik, kes täidab avalikku ülesannet ja kellel

on selle ülesande täitmiseks ametiseisund, see tähendab pädevus teha teise isiku suhtes siduvaid otsuseid või toiminguid. Otsuse tegemise pädevuseks loetakse ka otsuse tegemises osalemist (nt otsustava kogu liikmena või otsustamise eri etappides) või otsuse sisulist suunamist. Ametiseisund võib tuleneda nii õigusaktist, asutuse siseaktist kui ka aktsepteeritud tegelikust töökorraldusest.

Võib siiski eeldada, et ametnik – avaliku võimu teostaja – on ühtlasi ametiisik. Selle eelduse kummutamiseks tuleb veenduda, et konkreetset ametnikul puudub ametiseisund ehk pädevus teha teise isiku suhtes siduvaid otsuseid või toiminguid, osaleda selle tegemises või sisulises suunamises. Kehtiva avaliku teenistuse seaduse kontekstis ei ole võimalik, et ametiasutusel puudub avalik ülesanne.

Mille järgi otsustada, kas töötajal on ametiseisund või ei ole ?

Lühidalt, ametiseisund on pädevus (õigust või kohustus) avaliku ülesande täitmisel teha teist isikut mõjutav otsus või toiming või osaleda selle tegemises. Selline pädevus võib tuleneda nii õigusaktist, lepingust kui ka asutuse faktilisest töökorraldusest.

Riigikohus on leidnud, et ametiisiku seisundi saamiseks piisab, kui isik on **faktiliselt** asunud täitma ametiisiku kohustusi, sõltumata sellest, kas tema ametialased kohustused on välja toodud eraldi töölepingu lisana; isikule karistusõiguslikus mõttes ametiseisundi omistamine lähtub nii isiku ametikohast ja -juhendist kui ka tema **tegelikust** rollist otsuste kujundamisel ja vastuvõtmisel ametiasutuses (otsused nr III-1/1-24/95 ja 3-1-1-95-12, p 14.2), Võib järeleda, et kui õigusakt või leping, mis ei näe ette isiku ametiseisundit, on vastuolus isiku tegeliku pädevusega otsust teha, tuleb korruptsiooniennetuslikku eesmärki arvestades eeldada, et isikul on ametiseisund,

Isik, kes asendab lühema või pikema perioodi jooksul ametiisikut ning kellel on asendamise ajal need pädevused, mis teevad asendatavast ametiisiku, on ametiisik.

Otsuse ja toimingu mõistete määratlemisel tuleb ametiseisundi tuvastamisel lähtuda korruptsioonivastase seaduse § 2 lõikes 2 antud sisust, mitte samade terminite tähendusest muude seaduste järgi.

Otsused on nii üldaktid (seadus, määrus, seadlus), haldusaktid (nt tegevusloa andmine, ettekirjutus, kellegi ametisse nimetamine, armuandmine), kohtulahendid, asutuse siseaktid, kui ka tehingu sisuks olev tahteavaldus (tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 67 lg 1 kohaselt sisaldub tehingus kindla õigusliku tagajärje kaasatoomisele suunatud tahteavaldus). Nii on otsuse tegijad näiteks riigi- või munitsipaalvara hankimise, haldamise, erastamise, võõrandamise või kasutusse andmisega tegelevad isikud, teenuste tellimisega ning eelarvevahendite, EL fondide vahendite ja välisabi kasutamise lepingute sõlmimisega tegelevad isikud, majandus- ja haldusametnikud, koolitusjuhid, IT-juhid ning riigihangete, konkursside, projektide ja toetuste otsustamisega seotud ametiisikud.

Toiming on teisele isikule õiguslikku või vältimatut faktilist tagajärge põhjustav tegevus, mis ei ole otsuse tegemine. Näiteks on toiminguks kinnipidamine, läbiotsimine, kohtulik vaatlus, registrikanne, vahetu sund (füüsilise isiku, looma või asja mõjutamine füüsilise jõu, erivahendi või relvaga), hädaabi numbrile vastamine ja päästetöö päästeseaduse tähenduses, tee sulgemine, selgituse või muu mittesiduva akti andmine, tuvastamine, tõendamine, tõestamine tõestamise seaduse tähenduses, väljatõstmine.

Ametiseisund eeldab isiku pädevust (õigust või kohustust) kuidagi toimida. Tõik, et isikul on õiguspärane või õigusvastane võimalus nii või teisiti toimida, ei saa lugeda ametiseisundi tunnuseks. Näiteks, kuigi asutuse valvur saab kõrvale toimetada asutusse kohale toodud kirja, ei ole tal pädevust otsustada kirjade vastuvõtmata jätmist ning seega puudub tal selles osas ametiseisund.

Tähelepanu tuleb pöörata ka korruptsioonivastase seaduse § 2 lõikele 3, mille kohaselt käsutustehingu tegemise kohustust ei loeta otsuse tegemise pädevuseks juhul, kui isikul puudub õigus määrata tehingu asjaolusid ning toimingu sooritamise kohustust ei loeta toimingu tegemise pädevuseks juhul, kui isikul puudub õigus määrata toimingu tagajärge mõjutavaid asjaolusid. Üldistades ei ole sellest täpsustusest tulenevalt ametiseisundit isikul, kelle pädevus ammendub otsuse täitmise kohustusega.

Mille järgi piiritleda, kas tegemist on avaliku ülesandega või mitte?

Avaliku ülesande määratlust seadustes ei ole. Avalikke ülesandeid võib määratleda kui seadusega pandud ülesandeid, tingimata ei pea olema täidesaatva võimu volituste kasutamisega. Riigikohtu (3-3-4-1-10) hinnangul on tegemist muuhulgas ülesandega, mis on tuletatav tõlgendamise teel.

Avaliku ülesande täitmise hulka kuulub ka avaliku teenuse osutamine. Avaliku teabe seaduse § 5 lg 2 sätestab näiteks, et eraõiguslikule juriidilisele isikule ja füüsilisele isikule laienevad teabevaldaja kohustused, kui isik täidab seaduse, haldusakti või lepingu alusel avalikke ülesandeid, sealhulgas osutab haridus-, tervishoiu-, sotsiaal- või muid avalikke teenuseid, – teabe osas, mis puudutab nende ülesannete täitmist. Avalikud teenused on kõik ülesanded, mille suhtes eksisteerib avalik huvi või mis teenivad üldist heaolu. Avalikuks teenuseks saab pidada kolmandate isikute suhtes siduvate otsustuste tegemist, sunni rakendamist, sotsiaal- ja haridusteenuse osutamist.

Kas avalikus teenistuses töölepinguga töötav isik saab olla ametiisik?

Jah, saab. Ametiisiku staatus ei sõltu mitte töötamise vormist, vaid sellest, kas tal on ametiseisund.

Mida tähendab toimingus või otsuses osalemine?

Toimingus ja otsuse tegemisel osalemist loetakse korruptsioonivastases seaduses toimingu või otsuse tegemiseks. Osalemine saab toimuda mitmel viisil: näiteks otsuse kujunemise või toimingu tegemise erinevates etappides või otsustamisel või toimingu tegemisel kollegiaalse organi liikmena. Otsustamisel või toimingu tegemisel kollegiaalse organi koosseissus ei oma tähtsust see, et isik annab vastuhääle, on erapooletu või muul viisil passiivne – õigus otsustada või toimida on tal olemas. Toimingu või otsuse tegemine on tulenevalt korruptsioonivastase seaduse § 11 lõikest 1 keelatud ka kollektiivse organi liikmel, kui esineb vähemalt üks viidatud lõike punktides 1-3 sätestatud toimingupiirangu alus.

Kui osalemine toimingus või otsuse tegemisel leiab aset otsuse kujunemise või toimingu tegemise erinevates etappides, on samuti keelatud teha otsust või toimingut ametiisikul, kui esineb vähemalt üks korruptsioonivastase seaduse § 11 lõike 1 punktides sätestatud toimingupiirangu alus. Näiteks, kui ettekirjutuse andmiseni viivas järelevalvemenetluses osaleb isik, kelle suhtes esineb toimingupiirangu kohaldamise alus, laieneb sellele isikule toimingupiirang isegi juhul, kui sellel isikul ei ole õigus otsust lõplikult formuleerida ega allkirjastada.

Korruptsioonivastane seadus läheb toimingus või otsuses osalemise osas veelgi kaugemale, lugedes otsuse või toimingu tegemiseks ka otsuse või toimingu sisulist suunamist isiku poolt, kellel formaalne pädevus otsustamises või toimingu tegemises puudub. Riigikohus on leidnud, et ametiisiku obligatoorselt vajalikuks pädevustunnuseks ei ole lõplik iseseisev haldamis-, järelevalve- või juhtimisotsuste vastuvõtmine, vaid piisab sellest, kui isik saab niisuguse otsuse tegemise protsessi sisuliselt suunata (3-1-1-109-09, p 9.2; 3-1-1-68-05, p 8).

Oluline on siiski arvestada, et korruptsioonivastane seadus (§ 2 lg 3) ei loe otsustamiseks või toimingu tegemiseks sellise isiku tegevust, kellel puudub õigus määrata tehingu asjaolusid või toimingu tagajärge mõjutavaid asjaolusid. Ametiisiku tegevusel peab olema vähemalt võimalik seos otsuse või toimingu tagajärgedega teisele isikule. Vastavalt korruptsioonivastase seaduse § 11 lg 3 punktile 6 ei pea toimingupiirangut kohaldama, kui rutiinse otsuse või toimingu tegemisel korruptsioonioht puudub. Näiteks mõõdulindist kinni hoidmine järelevalve tegevuse käigus ei ole üldjuhul toimingus osalemine. Samuti sekretär, kes trükib etteütlemlise peale menetlusotsust, ei osale otsuse tegemisel sisuliselt ja tõenäoliselt talle ametiseisundi määratlus ei laiene.

Mis asi on avalik vahend? Kas ma töölt pastakat tohin koju kaasa võtta?

Avalik vahend on avaliku ülesande täitmiseks mõeldud materiaalne või muu ressurss, nt eelarvest eraldatud summa, avalikku ettevõtjasse või sihtasutusse paigutatud avaliku sektori varad, nimetatud vahendite arvelt värvatud tööjõuresurss või muretsetud sisseseade, tarkvara, söidukikütus, sideteenus või elektrienergia. Samuti on avaliku ülesande jaoks mõeldud avalikku ülesannet täitva asutuse töötajate tööaeg ja asutuse kasutusse antud ruumid. Nagu nimetatud, on sellise vahendi otstarve avaliku ülesande täitmine – kas vahetult (nt riigikaitse investeeringuteks, sotsiaal- või tegevustoetusteks mõeldud summad), kaudselt (ametinike palgafond ja infrastruktuur) või veelgi kaudsemalt (avaliku sektori investeeringud, mille kasumit saab kasutada vahetult avaliku ülesande täitmiseks).

Isikule usaldatud võõra vara ebaseaduslik enda või kolmanda isiku kasuks pööramine on omastamine ja karistatav kriminaalkorras. Igasugune otsene rahalise ressursi kõrvalejuhtimine selle seaduspärasest otstarbest on üldjuhul karistatav omastamisena, Kui avalikku vahendit kasutatakse küll seaduslikult, kuid ametiisiku poolt ametikohustusi rikkudes viisil, mis toob kaasa avaliku huvi seisukohast ebavõrdse või põhjendamatu eelise ametiisikule või kolmandale isikule, on see keelatud. Kui selline tegu pannakse toime omakasu eesmärgil, on see karistatav väärteona.

Näiteks võib olla kehtestatud kord asutuse telefoni või asutuse auto kasutamiseks, millega keelatakse või limiteeritakse erakõnede pidamist või erasõitude tegemist. Kui sellist keeldu või limiiti rikutakse, on tegu ametikohustuse rikkumisega. Vähemalt ametnik suhtes kehtivad nõuded, et tema tegevus peab vastama seadustele ja õigusaktidele ning ta peab kasutama ametiasutuse ning tema enda kasutusse antud vara ja vahendeid heaperemehelikult ja sihipäraselt (avaliku teenistuse seaduse § 50 ja § 50 lg 5). Kui selline rikkumine toob kaasa ebavõrdse või põhjendamatu eelise, on tegu avaliku vahendi korruptiivse kasutamisega.

Samuti tundub näiteks korruptiivne olukord, kui asutuse juht loob suveperioodiks ebavajaliku töökoha oma perekonnaliikme jaoks, ülemus viib alluvad tööajal tuttava talumehe juurde kartuleid võtma, majandusosakonna juhataja hoiab oma autot talveperioodil asutuse garaažis või ettevõtlusega tegelev ametiisik kasutab oma töökohta ametiasutuses oma ettevõtte kontorina. Otsustavaks on siiski see, kas loodav eelis on avaliku huvi seisukohast ebavõrdne või põhjendamatu. Töökoha pastaka kojumiimine, eramobiiltelefoni laadimine töökoha seinakontaktist või töökoha printerist paari lehe erakirjavahetuse trükkimine seda piiri ilmselt ei ületa. Eriti aga mitte juhul, kui ametiisikule ei kompenseerita erapastaka või -mobiili kasutamist tööasjade ajamiseks või kodusest printerist tööasjade trükkimist.

Mis vahe on mõjuvõimuga kauplemisel ja mõju korruptiivsel kasutamisel?

Mõjuvõimuga kauplemisest erinevalt puudub mõju korruptiivses kasutamises vastutatu element – mõju korruptiivne kasutaja ei „müü“ tingimata oma mõju ning võib seda kasutada ka vahetult enda kasuks; mõjuvõimuga kauplemise puhul on just väidetava või tegeliku mõjuga tasu eest kauplemine see, mida ette heidetakse. Mõju saab korruptiivselt kasutada ametiisik, seevastu mõjuvõimuga kaupleja ei pruugi olla ametiisik. Mõju korruptiivne kasutamine eeldab ametikohustuste rikkumist, mõjuvõimuga kauplemine seda ei eelda. Mõjuvõimuga kauplemise puhul soovitakse lõppastmes mõjutada ametiisikut, samas mõju korruptiivse kasutamise puhul võib mõjutatav olla ükskõik milline isik. Mõjuvõimuga kauplemise eest on ette nähtud kriminaalkorras karistus, mõju korruptiivne kasutamine omakasu eesmärgil toob kaasa väärteovastutuse.

Mis vahe on korruptiivsel tulul ja altkäemaksul?

Kui ametiisikule varalise või muu soodustuse pakkumise või andmise ning ametiisikult loodetava, saadava või juba saadud ametialase teene vahel on teadlik seos, on tegemist altkäemaksuga. Kui vastuteene ei ole tuvastatav, võib olla tegu korruptiivse tuluga.

Korruptiivne tulu on (samuti varaline või muu) soodustus, mis on ametiisikule endale või kolmandale isikule:

- 1) ametiisiku ametikohustuste tõttu pakutud (kuid mille puhul konkreetne vastuteene ei ole tuvastatav või tehingu pooltele teadvustatav);
- 2) ametiisiku poolt nõutud või
- 3) ametiisiku kohustusi rikkudes saadud.

Kolmandale isikule pakutud soodustus esineb näiteks juhul, kui soodustuse pakkuja teeb annetuse ametiisikuga seotud erakonnale vähemalt ametiisiku teadmisel ja heakskiidul, maksab ametiisiku teadmisel ja heakskiidul kinni ametiisiku lapse spordilaagris osalemisega seotud kulud või sõlmib endale ilmselt ebasoodsa tehingu ametiisiku ainuosaluselusega osaühinguga.

Soodustust loetakse ametiisiku **ametikohustuste tõttu pakutuks** eelkõige juhul, kui selle andja läbinähtav eesmärk on mõjutada ametiisikut üldiselt soodustuse andjat eelistama. See, kas ametiisik nõustub käituma vastavalt soodustuse pakkuja ootustele, ei ole otsustav.

Ametiisiku poolt nõutud soodustuseks loetakse iga soodustust, mille saamise algatus tuleb ametiisikult, vaatamata sellele, kas soodustus on mõeldud vastuteenena ametiisiku konkreetsele käitumisele või mitte. Siin on ametiisiku korruptiivse rikastumise vältimise eesmärk esikohal.

Ametikohustusi rikkudes saadud soodustuseks loetakse iga soodustust, mis on saadud tegevus- või toimingupiirangut või ametiseisundi, avaliku vahendi, mõju või siseteabe korruptiivse kasutamise keeldu või muid ametiisiku kohustusi rikkudes.

Soodustuse mõiste hõlmab nii varalisi (sh rahalisi) ja mittevaralisi soodustusi. Varem kehtinud korruptsioonivastane seadus käsitles korruptiivse tuluna kasu, mis saadi rahalisi maksena, kingitusena, loonustasuna, kasuliku vastuteenuse või soodustusena, aktsiate, osatähtede ja muude väärtpaberite samuti osaühingu osade tasuta üleandmise või alla nende turuhinna müümise teel, kinnisasja kaasomanikuks, aktsiaseltside ja muude äriühingute osanikuks või aktsionäriks võtmise teel, samuti eelpool märkimata majandusliku või muu kasuna. Samad kasu liigid on hõlmatud ka kehtiva korruptsioonivastase seaduse soodustuse mõistes (soodustuse mõistet kasutab ka karistusseadustik altkäemaksu määramisel). Üldjuhul ei ole soodustuseks kulude hüvitis.

Altkäemaks kuulub karistamisele karistusseadustiku alusel. Korruptiivse tulu vastuvõtmise eest on ette nähtud väärteovastutus. Altkäemaksu andjat ja vahendajat karistatakse samuti kriminaalkorras, korruptiivse tulu andjat ja vahendajat aga mitte.

Mida tähendab tegevuspiirang? Kellele see kohaldub?

Tegevuspiirang tähendab keeldu tegeleda kõrvaltegevusega. Ametnikele kohalduvad tegevuspiirangud on sätestatud avaliku teenistuse seaduse §-s 60, muude ametiisikute vastavad piirangud eriseadustes (nt Vabariigi Valitsuse seadus, kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, kohtute seadus). Kui toimingupiirangu eesmärk on konkreetseotsuse või toimingu puhul huvide konflikti vältimine, siis tegevuspiirangu eesmärk on laiemalt vältida tegevusi, mis võiksid takistada ametikohustuste objektiivset täitmist või viia korruptsiooniohtlikku olukorda.

Mida tähendab toimingupiirang? Kellele see kohaldub?

Toimingupiirangu eesmärk on huvide konflikti vältimine. Piirangutega välistatakse olukord, kus ametiisik teeb iseenda või temaga [seotud isiku](#) suhtes otsuse või toimingu.

Toimingupiirangud kohalduvad kõigile ametiisikutele korruptsioonivastase seaduse mõttes.

Toimingupiirangu või toimingupiirangu kohaldamata jätmise tingimuste teadev rikkumine on väärtegu või, sõltuvalt otsuse või toimingu väärtusest, kuritegu.

Millised on hädaseisundid, kui toimingupiirangut kohaldama ei pea?

Näiteks on hädaseisundiga tegemist, kui vallas on öösel veeavarii, mis uputab kogu küla ja ainuke kiiresti kättesaadav torulukksepp on vallavanema poeg, kes selle ööga palju raha teenib, kui torud korda teeb.

Millised on otsused või toimingud, millega asutus tagab oma töö korraldamise?

Selliseks näiteks on juhtum, kus asutuse juht peab sõlmima asutuse nimel liisinglepingu auto kohta, mida ta ise tulevikus kasutama hakkab, määrama endale telefoniliimiiti või tellima oma kabinetti uut mööblit. Samuti on selliseks otsuseks või toiminguks sisekorra kehtestamine, millega ka asutuse juht ise seotud on, või igapäevaste tööülesannete jagamine alluvatele, kelle hulgas on ka tema lähedasi.

Kuna viimatinimetatud lähedaste tööle võtmine või ametisse nimetamine (samuti edutamine, vallandamine) on teenistusliku küsimuse lahendamine, ei ole see toimingupiirangu kohaldamise erand nendel juhtudel kohaldatav.

Millised on rutiinsed otsused, mille puhul korruptsioonioht puudub?

Need on toimingud, mille puhul teistsuguse toimingu tegemine oleks ebatõenäoline, näiteks sünnitunnistuse väljastamine lapselapsele; rutiinse palgakäskkirja allkirjastamine jms.

Mida tähendab ebamõistlik toimingupiirang sõltuvalt kohalikust eripärast?

Näiteks võib tuua väikese rahvaarvuga ja eemalasuvad omavalitsused (nt Ruhnu, Piirissaare), kus valla huvides toiduainete ostmine kohalikust poest võib olla oluliselt mõistlikum ka juhul, kui see pood kuulub selle ostutehingut tegeva ametniku perekonnaliikmele.

Kuidas peab ametiasutus teavitama toimingupiirangu puhul tehtud erandist?

Asutuse veebilehel tuleb **tähtajatult** avaldada teade, et „toimingupiirang jäeti kohaldamata“; teates võivad sisalduda muud asjaolud, nt, et mittekohaldamise alus on KVS § 11 lg 3 p 4, et see puudutab aasta palkade käskkirja või preemiat, või et see puudutab juhiga [seotud isikut](#). Teate avaldamisel ei tohi rikkuda isikandmete kaitse põhimõtteid ega ärisaladust.

Allikas URL: <https://www.korruptsioon.ee/et/huvide-konflikt/korduma-kippuvad-kusimused>

Lingid:

[1] <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/unpan/unpan039112.pdf>

[2] <http://www.korruptsioon.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=55833/Tervishoius%FCsteemi+p ettuseid+ja+korruptsiooniriske+kaardistav+uuring.+Tartu+%DClikool%2C+RAKE+2011.pdf>

[3] <https://www.aki.ee/et/eraelu-kaitse/mida-peab-teadma-isikuandmete-tootlemisest>